

Gorenjec

Št. 36. Leto XIX. - Kranj, 7. septembra 1935.

Uredništvo in uprava je v Kranju, Strossmajerjev trg št. 1. Telefon št. 73. „Gorenjec“ izhaja vsako soboto. Dopise sprejema uredništvo do srede zvečer. Ročopisi se ne vračajo. Nepravilnih pismen ne sprejemamo. — Naročnina za „Gorenjca“: celoletno 40 Din, polletno 20 Din, četrtletno 10 Din, pos. št. 1 Din.

List za gospodarstvo, socialno politiko in prosveto

Uredimo naše občine

Popravimo ljudstvu storjene krivice

Ko mi prinašamo krivice, ki jih je napravil našemu ljudstvu režim Kramar-Pucelj-Marušič, ne smemo pozabiti dejstva, da so se ti politiki dobro zavedali, da med našim ljudstvom ne pomenijo skoraj nič. Da bi si pridobili vsaj videz politične moči in da bi se s silo utrdili na svojih mestih, so seveda posegali po sredstvih, katerih bi se vsak politik, ki med narodom količkaj pomeni, sramoval.

Ze iz tega pojasnila bo menda dovolj jasno, zakaj se niso bali ti naši oblastniki metod, po katerih so vodili volitve v naše občine. Najprejje lahko na prste preštejemo vse one občine, katere so bile komasirane po volji ljudstva. Saj ga ni bilo kraja, kjer bi ljudstvo samo odločalo o mejah občine. S tem ne maramo reči, da bi ne bil prav nihče vprašan o tem vprašanju. To so pač bili slučajji. Povdariti pa moramo takoj, da so to bili taki volilci, katerih narod pod nobenim pogojem ne upošteva in jih ne smatra za zaupanja vredne. Pri tem moramo opozoriti na dejstvo, da to nezaupanje po veliki večini ne sloni zgolj na političnih vprašanjih in na politični opredeljenosti posameznega volilca, ampak na posebni lastnosti dotičnih volilcev. Vedeti je namreč treba in to tudi povdarjamo, da zna ljudstvo ceniti poštenega političnega nasprotnika in tudi njegova mnenja upoštevati, ker ve, kdaj prihajajo iz ust poštenjaka, pa čeprav je ta politični nasprotnik. Pri komasiranjih pa niso odločali taki politični nasprotniki, katere bi narod cenil radi njihove poštenosti, ampak so odločali po veliki večini sami taki tipi, kateri so se mogli ponašati zgolj z ovdutvom in podobnimi sredstvi. Vedeti je nadalje še to, da je bila cela politična oblast v veliki meri odvzeta moč in vpliv, da bi vsaj ta sama izvedla komasacijo po svojih vidikih, ki so bili opri na izkušnje iz politično upravnega vida. Komasacija ni bila izročena niti ljudstvu niti oblasti, ampak zgolj režimskim političnim osebnostim. Ti politični činitelji pa so bili večinoma sami taki, kateri se pač ne morejo ponašati z zaupanjem ljudstva in zato ni čudno, če ti činitelji niso iskali pri komasaciji koristi naroda, ampak zgolj strankarske ali pa celo lastne. Tako je bil storjen zločin nad narodom in ker je bil to zločin nad narodom, je bil tudi zločin proti državi.

V tej zvezi ne smemo pozabiti nadalje še važnega dejstva, ki obstoja v tem, da se niti protesti niso mogli uveljaviti, nasprotno da je bil vsakdo, ki bi se akciji takratnih političnih zaveznikov količkaj upiral, takoj proglašen za protidržavnega elementa. Pri komasaciji tedaj ni vladalo načelo svobode, ampak načelo prostega nasilja in zavednih krivic.

Pa se nadalje spomnimo tudi na to, kako so se volitve pripravljale. Pri tem seveda ne bomo mogli opisati vseh volilnih trikov, ki so jih porabili za dosego svojega namena. Res pa je, da so imeli vsakega volilca pod najbolj točno evidenco, za vsakega volilca se je poskušalo tudi sredstvo, s katerim se ga je sililo na volitve. To je bilo tajnih namigavanj in javnih groženj!

Pa če je bil to vpliv na posameznega

volilca, koliko je bilo še hujše z vlaganjem kandidatnih list! Kdorkoli je zbiral podpise, ta bo pač dobro zapomnil ta čas, ko so povsod za njim lazili ova-duhi in še pred zbiranjem podpisov vplivali na vsakega posameznega volilca in ga z grožnjami odvrčali od tega, da bi podpisal opozicijsko kandidatno listo. In kake so bile težave pri vlaganju liste same! Prav malo je bilo slučajev, kjer bi bila lista takoj potrjena, kajti vedno so se našle napake, katere bi vsak poštenjak nikakor ne smatral za napake. Vsega tega niso krivi uradi, ampak JNS.

Pomislimo nadalje tudi to, da opoziciji ni bilo dovoljeno nobeno zbiranje podpisov na enem samem mestu, kamor bi se moglo sklicati volilne upravičence. Na ta način so režimovci sicer smeli zbirati podpise, ne pa ostali volilci. Saj se vsakdo lahko spomni, da je bil že za petami ovaduh, čim se je zbralo radi zbiranja podpisov na enem kraju dvojce ali troje oseb, ki so bili seveda kaznovani pod pretezo nelegalnega zbiranja in političnega združevanja in zborovanja. Kako naj potem kakem volilstvu upliva na meje občin, če ni imelo pravice posluževati se za izvedbo po zakonu določenih formalnosti enakih sredstev, kakor pa režimovci! Kjer pa ni upoštevana volja po zakonu, tam ni prav nič čudnega, če se volilstvo čuti v dno duše užaljeno in da je bil pri njem tako obsovažen režim naših liberalnih in samostojnih režimovcev, ki so jih radi tega, da nastanejo razprtije, podpirali najbolj temni razruševalni elementi.

V tej zvezi moramo omeniti še neko posebnost teh svojevrstnih oblastnikov. Prav iz njihovih krogov nam je znana krilatica, po kateri zmeraj nekaj ostane. Ta misel je bila izvedena na ta način, da so s strašenjem, s protiljudsko razmejitvijo občin, s podeljevanjem mest računali na to, da bodo če že ne morda predobili nekaj volilcev, jih bodo pa s strahovanjem vsaj mnogo odbili in jim preprečili udeležbo. Z drugimi besedami povedano so ti režimovci storili prav vse, da so odpravili enakopravnost volilnih upravičencev. Lahko danes že tudi povemo, da so se pri volitvah vršili tudi veliki falzifikati in da samo radi njih že je na mestih županov mnogo mož, kateri sami prav dobro vedo, da je bila številka glasov za nasprotno listo večja, kot pa za listo, na kateri trdijo, da so bili sami izvoljeni. V ostalem pa je to splošno znano dejstvo celo iz uradnega poročila, kajti upravno sodišče v Celju je moralo mnogim občinam celo v takih političnih razmerah ugoditi. In koliko je na občin, za katere je natančno znano, da se ni moglo iti na upravno sodišče radi posebnih metod prejšnjega režima!

Nemogoče je samo v enem članku popisati vse slučaje malverzacij, ki jih je nad narodom vršila stranka JNS. Pa bo menda že iz teh podatkov razvidno, da na mesta sedanjih odborov ne spada ravno preveč teh odborov, ki so danes, ampak da je treba pristopiti k rešitvi tega vprašanja če že ne radi drugega, pa vsaj radi komasaciji občin v tem smislu, da bodo posamezne vasi zadovoljne z določitvijo meja. Popravimo ljudstvu storjene krivice!

Zaenkrat imamo že povrnjeno našo prosvetno zvezo, katera je že začela z delovanjem. Nimamo pa še stanovsko in strokovno organizacije vsega življa, ki živi v pretežni meri od dela žuljavih rok na kmetih. Edino stanovsko in pošteno organizacijo našega kmečkega življa — Kmečko zvezo — nam je uničil „ljudski ban“, kakor so ga nam vsiljevali samostojneži, člani JNS. „Ljudski ban“ in uničevalec ljudskih organizacij, kajne, kako gre to skupaj?

Tako je kmet preživel najbolj burno dobo ne samo političnega, ampak tudi gospodarskega značaja — krize — brez kake svoje organizacije, katero mu je šel v času najhujše stiske uničiti oni član samostojne kmetijske stranke, ki se ga nam je hotelo vsiliti kot ljudskega bana. In danes naj bi še menda kdo capljaj za njim na kmetih samih?

Pa pustimo to na miru, kako bo šel v pozabljenje „ljudski ban“, razun njegovih razdiralnih del. Danes je čas, da se ta krivica, ki je bila prizadeta našemu kmečkemu življu, čimprej popravi. Sramota je namreč, da je danes vsak stan, ki številčno in tudi kot davkoplačevalec skoraj nič ne pomeni, lahko organiziran, da lahko varuje svoje interese, med tem ko kmečki stan in ves življ, ki se preživlja z oblikovanjem naše grude, ne sme imeti svojega zastopstva. Nam je naravnost nepojmljivo, kako naj se vodi državna gospodarska politika, ki naj odgovarja gospodarski strukturi države, če se naj odstrani oni stan, ki je v največji meri posestnik državnega ozemlja. Saj bi bil pod takim vladanjem, kot so ga pri nas uvedli samostojni kmetje, pa čeprav včasih udarjajo na boben kmečke pravde pod firmo Matije Gubca, naš kmet potisnjen na dosti slabšo stopnjo, kot pa je bil v dobi graščakov, ko so kmeta vsaj urbarji varovali pred nasiljem plemstva. Danes ga ne varuje niti oni del politikov, ki si nadeva firmo samostojnih kmetov, katero ime so si kot nekdanji podeželski liberalci nadejali radi slepila in radi tega, da razdvoje kmečke vrste.

Prav gotovo je, da je naš kmečki življ, pa naj bo to posestnik ali njegova družina, k družini trajno pripadajoči

delavci in ves ostali kmečki življ, lahko užaljen prav do dna duše nad takim postopanjem bivših oblastnikov. Če kdaj, je bila potrebna kmečkemu stanu kmečka zveza zadnja leta, in če je kdo hotel ponižati kmečki stan in ga spraviti v svojo odvisnost, ki pa ni v prid kmečkemu stanu, je tedaj zadel prejšnji režim pravi čas, da si je poizkušal podrediti neodvisni kmečki stan z nasiljem s tem, da mu uniči njegovo stanovsko zastopstvo in ga tako trajno podjarmi.

Mi pa smo mnenja, da je kmečki stan enakopraven z drugimi stanovi in da mu že zato pripada primerno stanovsko zastopstvo. Pri tem ne mislimo na to, da bi uganjali kako demagogijo s tem, da je ta stan najjačji in najštevilnejši v državi, še manj mislimo na to, naj bi to bila razrednobojna organizacija po vzoru kakih marsistov, niti ne mislim, da bi naj bila ta organizacija političnega značaja, pač pa naj bo taka, da bo znala braniti kmečke interese kot enakopravnega činitelja v državi in kot stanu, ki se zaveda, da je tvorec države in kot tak soodgovoren tudi za prosperiranje drugih stanov. Kot taka organizacija nepolitičnega značaja pa mora imeti seveda tudi možnost, da se uveljavlja na vseh poljih, ki omogočajo večji kulturni in gospodarski razmah tega stanu.

Mnenja smo tedaj, da je obsoditi razdiralno delo prejšnjega protiljudskega režima naših demokratov in samostojnežev in da je treba ustvariti tako podlago, da se bo omogočil tudi našemu kmečkemu življu razmah, ki je vreden slovenskega oratarja in kar je tudi v prid države in tudi drugih stanov, kateri stoje na načelu enakopravnosti stanov in medsebojne odgovornosti in da to načelo smatrajo tudi za temelj mirnega sožitja v državi in je to smernica tudi za gospodarsko politiko v državnem gospodarstvu samem. Daleč pa smo proti temu, da bi v tej organizaciji, ki naj združuje in ščiti našega kmeta, da bi se naj tu naselilo kako razrednobojno razpoloženje, kakršnega so prejšnji režimi ščitili pri drugih organizacijah, ki so jih mogli porabljeni tudi kot politični privrsek za svoje proti ljudskemu demokratizmu naperjenimi manirami.

Rana med učitelji

Zadnji teden v avgustu je zagrebški časopis „Hrvatska straža“ prinesla zanimiv, poučen in zelo dober članek z naslovom: Poklicna politika v UJU. Napisal ga je Stjepan Bosanac, ki je kot rektor zagrebške Visoke pedagoške šole med najmerodajnejšimi in najkompetentnejšimi strokovnjaki na šolskem polju. Saj ima vsak dan posla in stika z učitelji ljudskih šol, ki jih njegov visoki šolski zavod pripravlja za učitelje meščanskih šol in za učiteljske. Da zato dobro pozna učiteljevo dušo, njegove dobre in slabe strani ter težkoče, mu nikakor ne moremo odrekati. Da je članek napisal kot strokovnjak in ne kot politik, je spet res, ker on politik ni, kar razodeva tudi stil samega spisa v originalu, ki je zelo obiren. Kot prijatelj svojih gojencev je razravnanim učiteljskim vrstam želel samo dobro. Zato je pokazal na zgočo rano v tem stanju, ki je rastla in pekla posebno zadnjih 6 let. Prav je, ako tudi slovenska javnost spozna in izve zanj. Saj nam članek kot z reflektorjem jasno vsveti v razmere, ki so še v polpreteklih dneh vladale in tja med jugoslovanskimi učitelji po veliki naši državi. In ako je članek napisan vprav po učiteljskem kongresu koncem avgusta v Sarajevu, hoče biti brez dvoma istočasno tudi luč na pragu pred vstopom v novo šolsko leto. K luči pa pridemo, ako smo prej dobro razgrebli temo in izkopali njene spake in vrage.

Deklaracija ali izjava na omenjenem letošnjem kongresu jugosl. učiteljstva se na kratko reproducirana glasi takole, kar se tiče patriotizma in nacionalizma: Nikomur ne dovolimo, da si nacionalizem vzame v zakup in da ga drugim odseka. Obsojamo nacionalno sumničenje in denunciranje smatramo kot negativno delo, destruktivno in nemoralno. Brez kompromisov obsojamo vsaki nacionalizem, ki se gradi na brutalno silo. Naš nacionalizem mora sloneti na etičnih temeljih in na nespornem poštenju. Konec deklaracije pa je tale: V vsakem posamezniku je treba dvigniti čut

odgovornosti v javnem in poklicnem delu, na odločujoče mesto pa postaviti samo take, ki so nesporno poštene.

Grozne stvari, strašna odkritja, izrečena od učiteljev samih pred zastopniki iz vse države! Ker so izjavo tako definirali, so morali imeti zelo tehtnih dokazov o nerednosti redkih pokvarjenih tovarišev. Vsaka beseda je važna v tej deklaraciji, zato jo analizirajmo, pogledajmo bližje! V učiteljskih vrstah so bili posamezniki, ki so v zakup jemali nacionalizem, a odrekli ga tovarišem drugačnega mišljenja. Te svoje tovariše so zaradi nacionalizma sumničili in jih denuncirali oblastem kot sovražnike državnega reda. Med njimi so bili nacionalisti, ki so nacionalizem gradili z brutalno silo in nespornim nepoštenjem. In da so bili po nekod na odločujočih mestih ljudje sumljivega poštenja, končno sledi tudi iz te izjave.

Kakor naj bo ta svečano dana deklaracija vodnica za bodočnost, tako je istočasno težka, ali pravična in potrebna obsodba negativnih nemoralnih, nepoštenih in destruktivnih učiteljev, ki se niso pomišljali denuncirati državnih oblasti svojih tovarišev drugega političnega in svetovnonazorskega mišljenja. Hvala Bogu, da je bila grupa takih pokvarjenih učiteljev v veliki manjšini v primeri z ogromno večino, ki je v svoji biti ostala moralno visoka, poštena. Zalostno pa je, da so ti posamezniki mogli vendar tako dolgo strahovati številni učiteljski stan in na tako umazan način. Čast pa v isti sapi učiteljski organizaciji, ker je končno vendarle enkrat našla toliko moralne sile, da je odločno ožigosala nedostojne tovariše. Državna oblast ne bo mogla iti preko te ugotovitve. Sigurno bo znala dati in bo tudi dala popolno zadoščenje užaljeni pravici s tem, da bo vsak posamezni slučaj krivice in nepoštenja pravično preiskala, potem pa iz učiteljske službe vrgla vsakogar, komur se ta veliki greh dokaže. Na važnih in odločujočih mestih pa taki učitelji ne bi smeli ostati niti trenutka,

Kmetijske stanovske organizacije

Dajte nam kmečko zvezo.

Dokler ni začela pri nas paševati Pucelj-Kramar-Marušičeva JNS, so bili pri nas organizirani skoroda vsi stanovi. Res je sicer, da so bile nekatere organizacije razrednobojne, kajti te so nastale pod vplivom Slovincem nič kaj posebno priljubljenega marksizma, ki ni zrastle na našem zelniku in ki je tuj starodavni slovenski poštenosti. Značilno pa je, da režim, ki je trdil, da je zbral pod svoje okrilje vse državnotvorne elemente, da je pustil vse izrazito razrednobojne marksistične organizacije popolnoma na miru, šel pa je raz-

bijati vse one organizacije, ki so sloneli na katoliški in na slovenski podlagi. Rešpektiran je bil narodni in neslovenski marksizem in razrednobojne organizacije, uničena pa je bila Prosvetna zveza. Kmečka zveza in druge organizacije, ki še malo niso bile niti razrednobojne niti pa na kaki internacionalni podlagi, najmanj pa politične.

Pa, če mi danes grajamo to veliko razdiralno delo naših protislovensko in proti katoliško usmerjenih JNSarjev liberalno samostojnega režima, je treba pa sedaj popraviti krivico, ki jo je ta režim storil slovenskemu narodu.

ker nimajo najosnovnejše lastnosti, ki se zahteva od učitelja — moralne značajnosti.

Po tem nas g. Bosanac vodi do 22. točke na kongresu sprejete resolucije! Točka govori o

izvenšolskem prosvetnem delu naših učiteljev, kjer so isti v zmislu svojega sklepa doživeli razočaranje, radi česar je učiteljevo delo treba osvoboditi nezdravih vplivov. Stvar bomo lažje razumeli, ako prej malo pobrskamo po zakonu o ljudskih šolah.

Po zakonu je prva naloga ljudskih šol ta, da otroke pripravljajo za moralne, vdane in aktivne člane v narodu, državi in družbi. Druga dolžnost ljudske šole pa je, da neposredno in posredno širi prosveto tudi v narodu v sodelovanju z drugimi kulturnimi in prosvetnimi ustanovami. In kjer zakon govori o učiteljevih dolžnostih, je prvih 10 točk posvečenih spet šolskemu delu: šele 11., torej zadnja, pa govori o tem, da mora učitelj delati tudi za ljudsko prosveto. Zakon je jasen obakrat, pri nalogah ljudske šole in pri dolžnostih učiteljskih dolžnostih. Učitelju je prva in glavna dolžnost delo v šoli in priprava ter izpopolnjevanje zanj. Vsak učitelj pa bo delal tudi zunaj šole, med ljudstvom, ne samo zaradi zakona, ampak v prvi vrsti iz svojih notranjih, duhovnih potreb. Prvo je šola, društva so šele drugo. Zato izvenšolsko udejstvovanje učitelja ne sme nikakor ovirati pri pouku, kaj šele, da bi morda zato razred zanemarjal. Kdor na vso moč dela v razredu za čim boljši uspeh, naj ve, da s tem vrši prvenstveni posel za narodno prosveto, spričo katerega je vsako drugo zaposlenje sekundarnega pomena.

Ako so učitelji mesto priznanja za izvenšolsko delo želi razočaranja, kot pravijo v resoluciji, jim radi verjamemo in prav nič ne dvomimo v ta iskreno izrečeni sklep. Razočarani so bili, ker se niso obvarovali nezdravih zunanjih vplivov. Ti so čisto od njih zahtevali tako delo za ljudsko prosveto, ki ni v skladu z zgoraj omenjenimi zakonskimi načeli in paragrafi. Še slabše je to, ker se je poučevanje začelo smatrati za manj vreden del učiteljskega poklica, a za glavni udejstvovanje izven šole, ki se je tudi sklužbeno ocenjevalo. (Dalje prihodnjič).

Slovenski delavci na sv. Joštu

Prelepi delavski dan

Predzadnja nedelja je bila pravi delavski praznik, katerega so delavci preživali na sv. Joštu, kjer je narod vzgajal v socialnih vprašanjih naš nepozabni Krek. Ta dan so se zgrnile na to prelepo goro množice delavstva ki so šle v tisoče. Nekateri jih cenijo kar na 4000. To delavstvo je ob tej priliki dokazalo, da hoče ostati zvesto svojemu narodu, cerkvi in narodu, ki jih je med preprostim narodom širil Krek.

Slavje delavnega ljudstva se je začelo že v soboto, ko je na gori zažarel velik kres. Ta kres je bil viden po vsej Gorenjski in je na svečanost vabil prav vse delavne sloje. Delav-

stvo je iz Kranja skupno odšlo na goro pod vodstvom svojih godb iz Jesenic in Cerkelj. Sveto mašo je opravil na prostem škofješki kaplan g. Demšar, ki je imel na navzoče tudi primeren nagovor o predmetu „Krščansko delavstvo — prevažen faktor pri preureditvi človeške družbe“ in razložil pomen svetopisemskih besedi „Odpri se!“ Med sv. mašo je bilo zopet ljudsko petje znanih cerkvenih pesmi, ki smo jih peli ob priliki evharističnega kongresa. Vmes je igrala primerne komade tudi godba. Cerkevni nagovor, velika prisotnost duha navzočih v zvezi s pesmimi in opraviлом sv. maše so dokazali, da tudi vsa beda ni mogla streti delavskega duha do vere, kajti ta delavstvo prešinja in ga vzdržuje v teškem boju bolj, kot pa vsa druga nadomestilna sredstva, ki so si jih zamislili razni zapeljivci delavstva v boju proti veri. Po sv. maši se je vršilo delavsko zborovanje. Značilno je, da se je to zborovanje zopet vršilo pri znanem križu, ki je že kar simbol zborovanja na sv. Joštu.

Strokovni tajnik Joško Rozman je otvoril zborovanje in podal takoj besedo g. Petru Lombardu. Ta je povdarjal pomen poštene delavske borbe, ki pa mora iti za ciljem priboriti pravice vsemu delavskemu stanu. Za doseg tega cilja mora vladati med delavstvom predvsem enotnost, organizacija mora zajeti vsa delavna področja v Sloveniji in delavstvo re-

šiti zlasti zlorabe po tujem kapitalu. Delavski boj mora iti za tem ciljem, da se zopet uvede harmonija med vsemi stani in se izrabljajo ne onemogoči.

G. Pestotnik kot zastopnik kranjske skupine je poveljeval tabor delavstva na sv. Joštu s tabori, ki so se vršili prejšnja leta na tej gori in drugod po navodilih Kreka.

Prav lep prizor je bil, ko je odmolila ogromna množica med opoldanskim zvonjenjem delavsko molitev. To molitev je začel preprost delavec in njemu je sledila vsa navzoča množica. Prizori v zvezi z molitvijo so dokazali, da je delavstvo z molitvijo najtrdnje povezano.

Tedenske novice

Teden rdečega križa

od 15. do zaključno 21. septembra 1935. leta

Prometno ministrstvo sporoča: Na podlagi Zakona o Rdečem Križu so pošiljatelj v navedenem tednu dolžni za vsako pismo in dopisnico v notranjem prometu razen rednih poštnih pristojbin plačati še posebno pristojbino 50 par v korist Društva Rdečega Križa, katera se kot posebna znamka lepi na sami pošiljki.

Ta znamka se more kupiti pri poštah uradih in pri vseh prodajalcih poštne vrednotne. Ako pošiljatelj ne bo nalepil na omenjene pošiljke to posebno znamko, lahko prejme

plača dotično pristojbino, sicer se bo pošiljka vrnila predajnemu uradu kot nevročljiva.

Isto pristojbino 50 par bodo morali plačati pri predaji pošiljatelj priporočenih pisem in dopisnic, paketov (navadnih in vrednostnih) in brzojav v notranjem prometu.

Za pošiljke v inozemstvo ta pristojbina ni obvezna, vendar se pošiljateljem priporoča, da jo z ozirom na cilj Društva Rdečega Križa tudi za pošiljke plačajo.

Jadranska straža

Od 6.—8. septembra se vrši v Ljubljani kongres Jadranske straže. Ta naša nacionalna in patrijotična organizacija vzbuja smisel za na-

Sledili so še najrazličnejši govorniki, ki so prinašali prelepe pozdrave delavcev iz oddaljenih krajev in jih tudi pošiljali iz tega prelepega kraja sv. Jošta.

Po vseh teh slovesnostih je zaorila na gori še delavska pesem in za slovo je še enkrat sklical vso to veliko množico cerkveni zvon k skupnim lavretanskim litanijam, med katerimi je prepevala vsa navzoča množica.

Po tej prelepi delavski nedelji se je množica podala zopet v dolino in na delo za lepšo bodočnost delavskega stanu pod krščanskim praporom in skupno z ostalimi stani trpečega slovenskega naroda.

še morje. Za ta cilj se je posebno odlikovala Slovenija. V organizaciji mladine Slovenije prednjači. Mi Slovenci se pač globoko zavemo pomena Jadrana za državno in gospodarsko neodvisnost. Program kongresa je sledeči: Petek 6. IX. rojstni dan Nj. Vel. Kralja Petra II.);

Dopoldne: Povorka JS. razvitje zastav, skupni pevski nastop združenih pomladkov. Popoldne: Velika akademija združenih pomladkov. Zvečer: Predkonferenca. Ob 20. družabni večer.

Sobota 7. IX.: Dopoldne: Predkonferenca. Popoldne: Delo v sekcijah. Zvečer: Predavanje „Slovenija in Jadran“. Prenos po radiju.

Nedelja 8. IX.: Dopoldne: Glavna skupščina. Popoldne: Seja glavnega odbora. Zvečer: Razhod delegatov.

Pojasnilo. Z ozirom na našo notico v zadnji številki Gorenjca glede odklonitve prošnje za podporo pri mestni občini Kranj za dijaški zavod v Kranju smo dobili od gotove strani pojasnilo, da g. direktor dr. Simon Dolar ni bil navzoč pri dotični proračunski seji in tudi ni vedel za to, da je dijaški zavod vložil kako tozadevno prošnjo. Pripominjamo, da nam tega pojasnila ni poslalo predsedništvo mestne občine, od koder bi morda kdo tako pojasnilo pričakoval.

Gorenjci nosijo TIVAR-jeve obleke, ker so dobre in poceni

TIVAR OBLEKE

Lavtizar Josip:

Junaška doba Slovencev

Zgodovinska povest iz 15. stoletja. Godi se na Gorenjskem ob času turških vpadov.

(Nadaljevanje.)

„Da Lenco in Rotijo“ — je pritrdil Balant. „Prišel sem naznanjat in prosit, da bi osvobodili deklici iz roparskih rok.“

Gračak in Gašper sta razmišljevala, kako naj bi se to izvršilo. Ko je bil gračak še vedno tiho, je vzplamtela v Gašperju viteška zavest. Velika misel mu je prišla v glavo. Dal mu jo je Bog, zato jo je hotel izvršiti na vsak način. Ponosno se je zbral kakor bi bil postal za eno glavo večji ter rekel odločno:

„Ko sem bil proglašen v kriški cerkvi za viteza, sem obljubil pred altarjem, da bom branil nedolžne in zatirane, vdove in sirote. Obljubil sem, da bom ženskemu spolu izkazoval posebno spoštovanje, ter branil njegovo poštenje in nedolžnost. Zdaj je prišel tisti čas. Zdaj imam priliko, da izvršim v dejanju to obljubo. Izvršil jo bom, naj pride karkoli hoče. Nobene nevarnosti se ne bojim, dokler se pretaka kri po mojih žilah.“ Oče Jurij je popolnoma odobravala trdni Gašperjev sklep. Četudi je videl, da gre Gašper v opasen boj, si je vendar štel v čast, da ima tako značajnega sina.

K pogovoru sta prišli tudi grofinja Agneza in mlada kontesa Franciska. Ženska rahločutnost se je ustavljala hudi misli, da bi se Gašper boril s Turki, toda po drugi strani je uvidela Agneza strašno stanje uropanih deklic.

„Nekdo jima mora pomagati“ — je pripomnila. „In če si vprav ti njun rešitelj, naj te podpira Bog v pravičnem boju zoper turško silovitost.“

„Vedeti moram“ — je rekel Gašper Balantu — „kje sta dekleti in kdaj bo najugodnejši čas za napad.“

„Za to bom jaz skrbel, presvetli gospod vitez“ — je dejal Balant. „Imam že zasnovan načrt, kako se bo to vršilo, toda brez vaše pomoči ne morem nič storiti. Jaz sem ubog prosjak, ki nimam drugega kakor sočutje z reveži in trdno voljo, pomagati jim po svoji moči. Vem, da s Turki ni dobro črešenj zobati, vendar se mi nudi nek način, ki bi znal dovesti do oprostivne nedolžnih žrtev.“

„In ta način bi bil?“ — je vprašal vitez.

„Seznanil sem se danes z nekim turškim vojakom, ki govori hrvaški.“

„S turškim vojakom?“ — se je začudil Gašper.

„Da, z vojakom, ki Turki ne marajo zanj. Zanimujejo ga, ker je kristjan in hrvaške narodnosti. Ta mi je povedal, kje imajo zaprti deklice. Hiša mi je dobro znana, toda zastražena je tako močno, da ni mogoče priti do nje. Povedal mi je še več. Turki bodo jutri ves dan tukaj, pojutrašnjem jutraj zapustijo Križe in gredo naprej na Gorenjsko. Jutri imam dovolj časa za poizvedovanje, zvečer vam pridem poročat, kako sem opravil. Dostaviti pa moram, da Turki niso uropali samo Lence in Rotije, temveč so pripeljali s sabo še neko drugo mladenko, ki so jo ugrabili v tukajšnji okolici.“

„Torej imajo tri?“ — je vprašal vitez.

„Da, tri.“

„Kako pa to“ — je poizvedoval Gašper — „da so med turškimi mohamedanskimi roparji tudi katoliški Hrvatje? Ti so bržkone janičarji.“

„Da, janičarji, ki so se pridružili Turkom ter se celo odpovedali krščanstvu. So menda še hujši kakor pravi Turki. Veliko pa jih ni šlo prostovoljno in tudi niso hoteli zatajiti svoje vere. Izmed teh je vojak, ki mi je to pripovedoval.“

„Ali se zanesesh nanj?“ — je vprašal gračak Balanta.

„Iz njegovega vedenja sklepam, da nima zahrbtnih misli, temveč da je pošten človek“ — je odvrnil Balant.

„Jutri pridi pravočasno povedat, kako in kaj“ — mu je naročil Gašper.

Balant je zapustil precej pozno Gutenberg in težko hodil v temi. Ko je prišel v gozd, kjer je bil njegov tovariš Koširjev Tine na straži, mu je naročil, naj vztraja tukaj do jutra. On sam je zelo utrujen in gre v Snično, da se v svoji bajti odpočije po današnjih naporih.

Dan pred odhodom Turkov je porabil Balant v temeljitom preiskovanju. Vse je premislil, da bi mu ne hodila kaka stvar navzkriž. Zvečer sta imela na varnem kraju zopet sestanek z onim Hrvatom, ki je Balanta že poprej o marsičem poučil. Zdaj je dobil od njega še več drugih podatkov. Hrvat mu je povedal sledeče: „Turki bodo odšli jutri precej zgodaj iz Križev. Tromba jih bo vzbudila iz spanja in jim naznanila čas molitve. Iz tabora se bo slišal klic: „La ilaha illa Allahu!“ Po zajutru bodo podirali šotore in jih nakladali na vozove. Pripravljeni za odhod bodo zažgali hiše in odšli ropat drugam. Ker Bistrica ni velika voda, jo bodo lahko prebredli in nadaljevali pot v zgornje kraje.“

KRANJ

Vahilo na prvo veliko razstavo vseh malih živali, katero priredi društvo „Gorenjski rejec malih živali v Kranju“, skupno z Obrtniško razstavo, katera se vrši od 29. 9. do 7. 10. v Majdičevem mlinu. Delokrog društva se razteza na celo Gorenjsko. Rejci — prijatelji vseh malih živali, pristopite kot člani, prijavitelji za razstavo svoje najboljše čistokrvne živali. Prijave sprejema tajništvo najkasneje do 20. 9. t. l. kjer se dobe vsa pojasnila. — Gorenjski rejec malih živali v Kranju, Huje 15.

Vrni pošteno! V nedeljo zvečer je bila ukradena pri hotelu „Stara pošta“ oseba, ki je izstopila iz avtobusa, večja steklenica vina. Oseba je nekdo opazil in je znana. Odškodnino naj dotična oseba odda na upravo „Gorenjca“, ker bomo v drugem slučaju osebo izročili sodišču.

Dekliški vzgojni zavod Marijanišče v Kranju bo tudi za nastopno šolsko leto 1935-36 sprejemal gimnazijske učenke. Od drž. gimnazije je oddaljen le nekaj minut. Sprejema telesno zdrave, pravno nepokvarjene in dobro vzgojene učenke in jim nudi skrbno nadzorstvo, zračno in solučno stanovanje z velikim vrtom, dobro in tečno hrano in vso oskrbo. Zavod vodijo šolske sestre in vzgajajo poverjeno jim žensko mladino po krščanskih vzgojnih načelih. V hiši je tudi kapela z Najsvetejšim in z vsakdanjo sv. mašo, ki pa za dijakinje ni obvezna. Za pojasnila o sprejemu se je ustno ali pisмено obrniti na vodstvo Marijanišča, Kranj Kobljarjeva ulica.

Glasbeni pouk — igranje na glasovir, gosli in citre nudi absolventinja praškega konservatorija in pedagoške šole Ravnikova Minka. Stan.: Župnišče, II. nadstropje.

Gostilna Lakner vabi na vaško žegnane za to nedeljo dne 8. t. m.

Pomembno slavlje kranjske trvdke.

Te dni slavi 50 letnico obstoja ne le širni Gorenjske, ampak daleč po državi znana trvdka Franc Crobath iz Kranja.

Tvrdo je ustanovil Franc Crobath in se po njegovem imenu po domače imenuje trvdka kar lepo „Pri Franceljnu“. Franc Crobath je član znane plemiške družine, ki je znana že od leta 1500. Rojen je bil v Stražišču v hiši, ki je bila znana tudi radi tega, ker je hranila velike umetniške vrednote v obliki slik, ki pa jih je žal uničil požar. Rodbina Crobathovih je igrala tudi v kranjski zgodovini veliko vlogo. Poleg Franca Crobatha sta znana tudi oba njegova brata, od katerih je eden znan kot gvardijan Frančiškanskega reda, drugi pa kot bogoslovni profesor v Gorici.

Franc Crobath je začel delo že s 14 leti kot učenec pri trvdki Pečnik v Kranju, odšel nato v Maribor, kasneje v Ljubljano k znani trvdki Souvan. Ko je bil v stroki dovolj podkovnan, si je kupil l. 1885. v Kranju hišo, ki je danes sedež trvdke. Ob tej priliki si je nakopal dolgov. Te je začel naglo odplačevati, ker je znal izrabiti takratne razmere, ki so radi poslovnih zvez Kranja segale celo na Tirolo, v Istro in še drugam. Radi uvedbe trvdke je sam zelo veliko potoval in tako mu je bilo mogoče, da je vedno bolj prehajal iz detajlistja v grosista in so s tem seveda rastle tudi njegovi dohodki in padali dolгови. Po treh letih delovanja je poročil hčerko ugledne Pollakove družine Marijo. Ta družina je bila zelo blagoslovljena, saj je štela kar 4 sinove in 8 hčera. Pri razvoju trgovine sta očetu priskočila na pomoč zlasti sinova Franc in Fredo. Pa čeprav je bil to slučaj, je začela trvdka nazadovati, saj so sli fantje kar po vrsti k vojakom in v vojno kot oficirji. V vojnem času je zgubila družina kar 2 člana. Duša sedanjega podjetja je sin dr. Fredo Crobath. Ta je po prevaru uvidel položaj trvdke, ali radi solidnosti ni šel pobirati takih milijonov, ki so ležali kar na cesti, ampak je šel raje študirati komercialne, juridične in državnopravne vede in je leta 1923 položil tudi doktorat.

Imenovani je bil namenjen sicer v svet, toda interesi trvdke in druge razmere so zahtevale od njega, da se je posvetil popolnoma trvdki sami. V tej zvezi je začel razvijati trgovino na večji podlagi in jo pred dvemi leti radi večje konkurenčnosti spopredil z industrijo perila in konfekcije. Danes deluje trvdka večinoma le na debelo in zopet lepo napreduje.

Jubilej trvdke je zares poseben in je prav da se je tudi mi spominjamo. Povdariti pa moramo še to, da se je trvdka tudi ob tej priliki izkazala kot socialno čuteča, saj je razdelila menda kar na 30 krajev razne podpore v zvezi s proslavo jubileja. Te podpore so šle pa le na tako mesta, ki so podpore res potrebna in je iz tega razvidno, da trvdka pri tem kakor drugod v svojem delovanju ne mara biti politična. Mi želimo trvdki še mnogo uspehov in lažjega položaja, kot ga je imela zlasti medvojna in prva povojna leta.

Akademiki kranjskega sreza.

V soboto 7. sept. t. l., se vrši ob 8. uri zvečer v vrtni dvorani hotela Kranjski dvor (pri Peterlinu) ustanovni občni zbor „Jugoslovanskega akademikega društva“. Pridite vsi.

ŠMARTIN PRI KRANJU

Naše prosvetno društvo. Predzadnjo nedeljo smo imeli lep občni zbor Prosvetnega društva v Smartinskem domu. Ob polnoštevni ude-

ležbi je povzel besedo predsednik Prosvetne zveze g. dr. Mohorič, ki je obširno in tehno obrazil postopanje samozancev proslu J. N. S., ki je na barbarski način hotela zatreti ta vrelc, iz katerega naš slovenski narod črpa že stoletja potrebno hrano iz globokega in čistega prosvetnega delovanja. Vsa ta denuncijantska in pristranska postopanja so imela le ta uspeh, da so plove odletele brez sejanja ter pustila le čisto zrnje, ki bo dalo še več sadu v bodočem delu. Sijajno, brez našega truda, so izločile ljulko za svojo zaraščeno njivo. Zato bomo sedaj uresničili naš cilj, da le v globoko verskem in nesebičnem delovanju koristimo sebi, narodu in državi. Za svoja lepa izvajanja je govornik žel navdušene ovacije.

Odbor, ki je bil nato izvoljen, bo izpeljal vse potrebno, saj mu je dano vsestransko zaupanje, društvo bo pokazalo, da se peščica pretepačev kaj hitro razbije ob stebri ponosa, ki je vkoreninjen po sadovih prosvete v slovenskem narodu. Za slavnostno otvoritev se poziva vse pobornike in prijatelje, da prisostojijo na pomoč, da na najdosojnejši način pomnožimo ono delo, ki nam svet kot svetelnik na morju za našo boljše bodočnost. G. župnik je povdaril, da naj pečati ostanejo še dolgo na vratih, ki kažejo žig narodne sramote za one, ki so hoteli teptati naše svetinje, narodno katoliško prosveto. Tovariši brez razlike vsi katerim je nesebično delo in pa zaklad našo notranje plemenite izpopolnitve na srečo, vsi na plan, da očuvamo to, ki je samo naše in ki ne dopustimo, da bi se še kdaj dogajalo tako ogabno početje! Doprinesimo vse svoje žrtve, in šele to naše delo bo imelo uspeh za nas in bližnjega. To bo tudi ponos pošteno mislečega prosvetarja.

NAKLO

Glas z dežele — ali nekaj odgovora.

V „Kmetiskem listu“ št. 35. z dne 21. avg. t. l. g. Križnar pod naslovom „Moj odgovor“ zelo pozorno namiguje, kdo je po njegovem mnenju pisec članka „Glas z dežele“, ki ga je prinesel „Gorenjec“. Z neposredno finim poklonom karakterizira delo na drugem področju kot je kmetstvo. Resnici na ljubo moram odgovoriti na njegov dopis, da živi z zmoti in da se podpisane, če res misli nanj, godi krivica. Z dopisom, nad katerim se razburja, nima podpisani nikake zveze in niti ne ve, s kom ima g. Križnar časopisno polemiko. Upam, da bo to zadevo spoznal in priznal, da se je s svojo žalitvijo prenačil.

Besede „O konzorciju napol pokvarjene gospode“ in o „Kovanju obsodbi nad samostojneži“ nisem vzel resno, ker vzbujajo samo smeh. Kdo bi se bal „Konzorcija“, ki ga ni, zlasti, kdo bi se ga bal, če ima čisto vest in čiste roke? Se mi se nismo dali oplašiti resničnemu konzorciju, ki je pod paševarjem JNS prirejal nečuvane politične orgije — ker si nismo mogli očitati drugega, kot da smo radikalni poborniki resnice in pravice. Bojazen za „samostojneže“ je torej čisto odveč, prvič jih pri nas ni toliko kot drogov za elektriko, drugič pa nam je vsako nekrščansko maščevanje — tuje. Smo zadovoljni, da so se pravici zopet na široko odprla vrata in da bo poštenje našlo vredno mesto v človeški družbi.

Glede hvaležnosti bivšemu banu Marušiču pa v pojasnilo toliko, da nimamo g. Marušiča za tako naivnega, da bi za neizpolnjene obljube pričakoval hvaležnosti. Če jo čuti g. Križnar, no, ima gotovo svoje vzroke, in mu prav nič ne zamerimo, zlasti, če ti vzroki niso na račun kakih tujih „žuljev“.

Naj ne zameri tej kratki pa prijateljski besedi.

I. Špendal.

TRZIČ

Glede požara na hiši Mally in Demberger je prineslo „Jutro“ precej netočno poročilo, kar pomeni, da dopisnik ne biva še dolgo časa v Trziču, ker drugače bi gotovo vedel, da se v hiši ni nahajala svojačasno veletrgovina s čevlji, ampak da je to bila le tovarna za čevlje. Skrajno neokusni pa so podatki o g. Erichu Gismannu, katerega sumi, da se je radi visoke zavarovalnine poslužil požara. Napredni krogi so tisti večer ob požaru res močno govorili tozadevno in tudi povzročili, da so orožniki Gismanna prijeli in ga na orožniški postaji pridržali do drugega dne popoldne. Nikakor pa ni res, da se je preoblekel in hotel pobegniti v planine. Do takih sklepov je mogla priti samo gola domišljija. Ni pa na mestu še itak dovolj nesrečni družini prizadevati več gorja — potom takih časopisnih vesti.

LOM NAD TRZIČEM

Naše gasilstvo. Ob priliki zadnjega požara v Trziču dne 29. avg. so se naši gasilci s svojo vestnostjo in točnostjo precej dobro odrezali. Nič pa ni bilo opaziti takih, ki bi radi sedeli vedno na najvišjih mestih. Ne zamerimo onim, ki celi dan trdo delajo, drugače pa je s tistimi, ki od dolgega časa semtertja polajkujejo. Najbrže imajo preveč „drugih“ skrbi.

Se nekaj o povodnih kosih. Citateljem notic iz našega kraja — seveda onim iz napredne vrste — gre silno na živce, ker smo zadnjič malo bolj trdo pobožali ono neprijetno in delikatno zadevico o „povodnih kosih“. Ti edino „pravi“ nacionalni gromovniki bi se sedaj seveda radi opravičili in spravili krivdo na druge, zraven pa groze, da sedaj ne bo pomagalo drugo sredstvo — namreč zoper „klerikalce“ —

kakor kol, ker „kol je vedno „nabasan“ puška pa ne“. Oni gospodje bi seveda radi videli, da bi vse, kar se zgodi, ostalo kar pod toplo odejo; mi pa smo mnenja, da je boljše, če se tudi širše občinstvo malo pozabava s takimi zgodbicami. Naj gospodje le ohranijo mirno kri, saj mi ne bomo ničesar pozabili, tudi onih dogodkov iz prejšnjih let ne.

Obvestilo. Tukajšnji župni urad je prejel od g. šolskega upravitelja in občinskega tajnika sledeči dopis, kar je bilo potom župnega urada javljeno tudi organistu: „V torek, dne 5. sept. bo šolska sv. maša; organista se pri sv. maši zaradi štedenja odklanja“. To je vzgojna misel in pa slovenščina na posebno razumljiv način povdarjena in si jo mi sami samo iz tega dopisa ne zmožno razlagati. Morda bi to vedel pisec vrstic?

LEŠE

Slovo. Sinovi Don Boska se poslavljajo. Kako hitro minejo počitnice našim salezijancem, občutimo tudi mi. Salezijance imamo radi zaradi njih prijaznosti, lepih govorov in nad vse lepega petja v cerkvi. Kako priljubljeni so, se vidi iz tega, da je vsako nedeljo cerkev nabito polna in tudi popoldne. Tudi veliko obiskov v njihovem počitniškem domu priča to. Težko se poslavljamo od njih, toda upamo, da nam ljubi Bog da dočakati veselo svidenje drugo leto.

Nova cesta. Iz Leš proti Brezjam se dela sedaj nova cesta, oziroma stara popravlja. Zelo je bila potrebna popravila, še bolj pa brezposelnih zaslužka, ako ravno samo po 250 Din na uro. Vozniki, ki so vozili kamenje, so pa zaslužili prav dobro. Ako je to res, da so prvi zaslužili po 100 Din dnevno, je kar dobro, ker vozniki, ki so vozili primankljaj kamenja, so dobili po 60 Din dnevno. Za vožnjo gramoza pa je nakazano po 25 Din dnevno. Ta razlika je sicer čudna in bi jo kazalo spraviti v sklad, vendar pa je priznati, da zaslužka je pa le nekaj.

Naši kulturni spomeniki

Starološki kaplan Janez Veider:

Novoodkrita slike in druge zanimivosti crngrobske cerkve.

Crngrobska božja pot se je morala že kaj kmalu priljubiti vernikom. Cerkvica je postala premajhna. Zato so je za polovico podaljšali in za prav toliko povišali, širina pa je ostala ista in je segala nekako do polovice sedanje širine cerkve. To se je zgodilo še v 14. stol.

Prva romanska cerkvica, vsaj iz sredje 15. st. je bila majhna. Dolga je bila samo 8 m in prav toliko široka, visoka pa 3 m. Med sedanjim stranskim oltarjem sv. Martina in prižnico je stal veliki altar. Nahajal se je v romanski apsidi t. j. okrogli kapelici, ki je bila prizidana kvadratnemu prostoru za vernike. Strop je bil lesen. Severna stena je bila brez oken in vsa poslikana s prej popisanimi še ohranjenimi slikami iz Marijinega življenja. Poslikana je bila sprednja stena in nanjo prislonjena apsida z velikim altarjem. Južna stena je imela majhna romanska okna, ki pa se kakor tudi apsida niso ohranili. Kakšna je bila prvotna Marijina milostna podoba v tej cerkvi, žal ne vemo, ker se nam ni ohranila. Vhod je moral biti v pročelju, zvonik je bil najbrže lesen, prislonjen na streho. To je bila vsekakor ljubka cerkvica, ki se je ljudstvu zelo priljubila. Zato ni čuda, da je kmalu postala premajhna. Prebivalstvo se je namreč povečalo, ko je freisinski škof Emiho 1285. v okolico Crngroba (Bitnje, Dorfarje) naselil med redko naseljene Slovence tirolske Pustertalce. Tudi ti so gotovo vzljubili crngrobsko božjo pot. Zato so okrog leta 1350. dosedanjí cerkvi odstranili pročelje ter podaljšali njeno ladjo za polovico, t. j. za tisto dolžino, kot jo ima ladja še danes. Sirjava je ostala še ista, pač pa so njeno višino za polovico povišali. Tudi sedanja ladja je imela raven lesen strop. Apsida z velikim altarjem je ostala stara, kakor tudi obe krajni steni ladje, le da so jo podaljšali do novega pročelja. Temu pročelju so prizidali ob vogalu proti Loki zvonik, čigar sklepni kameniti roh

je sedaj viden pod lopo. Prav tako se dobro vidi pod lopo pročelje te druge cerkve. Oproščeno je iz ometa njen zgodnjegotski kamenit portal, ki je imel ob krajih po eno okence. Desno se je k sreči tudi ohranilo in je sedaj vidno. Je zelo lepo to okence, okrašeno z marmorirano slikarjo in lepim zgodnjegotskim kamenitim krogovičjem. V okencu je viden tudi najstarejši romarski podpis, ki v latinskem jeziku pravi, da sta 1410. tu bila Friderik z Gabrielom iz Kranja. Se eno izredno zanimivost ima pročelje druge cerkve: cel ciklus prekrasnih slik iz Kristusovega življenja. Razvrščene so v trikotu, ki se začne kmalu od tal in se konča v ostrem kotu na vrhu pročelja, ki pa je sedaj že pod cerkveno streho vsled pozneje prizidane sedanje lope. Slike so edinstvene v naših krajih. Izvršil jih je kmalu po letu 1350. neznan italijanski mojster pod močnim vplivom slavnega slikarja Giotto, ki je par desetletij prej umrl. Slike so sorazmerno dobro ohranjene. Barve so odlične, osebe plemenite, nad vse krasni pa so obrazi. Vsaka slika je od druge ločena po lepem slikanem okvirju, ki posnema mozaik. Začno se slike v vrhnem kotu pročelja, ki je kot omenjeno sedaj viden le v podstrešju. Tu je najprej slika zadnje Večerje. Kristus sedi prav na vrhu, le žal da se njegova glava ni ohranila. Odet je kot pri ostalih slikah — belo oblačilo.

(Dalje prihodnjič).

GASILSTVO

Sodobna gasilska služba. Tako je naslov ličnega zelo poučni in koristni knjigi, ki je pravkar izšla. Spisal jo je bivši poveljnik ljubljanskih poklicnih gasilcev Janez Furlan. Knjiga vsebuje vse, kar mora vsak današnji gasilec znati, zato je neobhodno potrebno, da si jo nabavijo vsi gasilci. Knjigo sta odobrila ministrstvo za telesno vzgojo in pa „Vatrogasni savez Jugoslavije“ ter jo toplo priporočila vsem gasilskim četam. Knjiga ki je bogato ilustrišana in vezana v platno, stane 60 Din. Kdor naroči nad 5 knjig skupaj, dobi eno brezplačno. Naroča se na naslov: Janez Furlan, Ljubljana, Poljanski nasip 16.

Gospodarstvo

Pozor obrtniki! Obrtnike opozarjamo na pridobinski davek! Te dni bodo pri vseh občinah razgrnjeni predlogi davčne uprave za pridobnino za davčno leto 1935. Obrtniki naj ne zamudijo prilike in se osebno prepričajo, kako jih je davčna uprava ocenila, da bodo mogli pravočasno pripraviti vse podatke in jih osebno zagovarjati o priliki zasedanja davčnih odborov, ki sledi takoj, ko poteče rok javne razgrnitve predlogov.

Zimska kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu

Na banovinski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se prične novo šolsko leto zimske šole, ki traja dve zimi po pet mesecev, začetkom novembra 1935.

Vsi učenci stanujejo na zavodu (internatu), kjer imajo vso oskrbo. Sprejemajo se pridni, dovolj nadarjeni sinovi kmečkih staršev, ki bodo ostali po končanem šolanju na kmetiji. Lastnoročno na celo polo pisane prošnje, kolkovane z Din 5.— je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu najpozneje do 1. oktobra 1935.

Prošnji je priložiti: krstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o navedenosti pri onih prosilcih, ki ne stopijo v zavod neposredno iz kake druge šole, izjavo starišev odnostno varuha (kolek 2 Din), s katero se zavžejo plačati stroške šolanja, obvezna izjava starišev ali varuha (kolek 2 Din), ki reflektirajo na banovinsko ali kako drugo štipendijo iz javnih sredstev, da bo njih sin ali varovaneec ostal pozneje na domači kmetiji, v nasprotnem slučaju pa da povrnejo zavodu sprejeto podporo iz javnih sredstev. Navesti je tudi točen naslov in zadnjo pošto.

Zahvala

Za premnoge dokaze globokega sočutja ob tragični smrti našega nepozabnega sina, soproga, brata, očeta in strica gospoda

Erlah Franc-a

posestnika

smo prejeli toliko dokazov iskrenega in globokega sočutja, da nam je nemogoče zahvaliti se vsakemu posebej, zato izrekamo tem potom najtoplejšo zahvalo vsem, ki so čutili v težkih dnevih z nami. Posebno pa se zahvaljujemo častiti duhovščini, dalje Dr. Pancetu, sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so denarno pomagali ob prevozu trupla iz Ljubljane na domače pokopališče, dalje domačim pevcom za ganljivo petje ter končno vsem prijateljem in znancem, ki so darovali vence in cvetje, s katerim so obsuli krsto našega očka v slovo.

Vsem Bog plačaj!
KOVOR, 3. sept. 1935.

Žalujoči ostali.

Starost najmanj 16 let in z dobrim uspehom dovršena osnovna šola.

Pri vstopu v šolo napravijo učenci kratek sprejemni izpit iz slovenščine in računstva. katerega so oproščeni absolventi dveh ali več razredov meščanske šole ali kake nižje srednje šole. Hkrati se preišče njih zdravstveno stanje po zdravniku zavoda.

Oskrbnina znaša do preklica od 25 do 300 Din mesečno po premoženjskih razmerah prosila in se plačuje mesečno naprej. Prosilci za banovinsko znižano mesto morajo priložiti davčno ali občinsko potrdilo o velikosti posestva in višini letnih davkov z navedbo družinskih in gospodarskih razmer. Obenem pa naj zaprosijo za podporo še sreski kmetijski odbor. V prošnji za sprejem je navesti, če je sreski kmetijski odbor že naprošen za podporo, oziroma je priložiti odborovo izkazilo o višini prispevka.

Prosveta

Naše prosvetno delovanje

Naša prosvetna društva na deželi in v mestih so na prosvetnem polju kakor tudi glede vzgoje našega ljudstva zelo veliko storila. To so neprecenljive zasluge za naš narod, kateri bi bil danes brez teh društev plen neslovensko orijentiranih izkoriščevalcev. Tako pa so prosvetna društva vzgojila med narodom značaje, ki niso klonili ne pod pritiskom germanske soldateske, pa tudi v naši državi ne pod pritiskom neljudskih režimov.

Razumljivo je, da je vse to delo treba sedaj, ko so društva obnovljena, nadaljevati in še spopolnjevati, zlasti še, ker so bila sedaj izgubljena tako dragocena leta.

Mnenja pa smo, da delovanje prosvetnih društev samo s tem programom in načinom še ni dovolj popolno. To sicer vedo tudi po-

samezni funkcionarji v teh društvih, kateri sami iščejo navodil za razširjenje običajnega delokroga, ki je obsegal igre, predavanja, deklamacije, zabavne in družabne večere s prav pestrimi programskimi točkami. Vse to bo seveda še nadalje moralo ostati v načrtih društev, ker je koristno in tudi ljudem ugaja.

Vse to so same točke, s katerimi društvo hoče na narod vplivati v vzgojnem in aprosvetnem smislu.

Pa se tudi društvo lahko marsikaj uči med ljudmi. V tej zvezi je namreč treba vedeti, da je tudi izven delavnega območja društvenega odbora na vasi polno kulturnih vrednot, ki so raztresene in deloma celo prezirane. Prosvetna društva bi morala imeti pregled nad vsemi kulturnimi dobrinami, ki so med narodom. V tej zvezi bi bilo prav, da posamezna društva prouče v svojem območju vse kulturne spomenike, ki so skupna last, ali pa tudi last posameznika. Te kulturne vrednote je treba varovati, da se ne porazgube in uničijo. V tej zvezi pomislimo sa-

mo na vrednost slik na raznih vaških spomenikih, stavbah, drevesih in na drugih najrazličnejših mestih. Pomislimo na prekrasne slike, ki se še tu in tam najdejo po naših kmečkih domovih in ki polagoma zginjajo morda le za par dinarjev iz področja tega prosvetnega društva ali pa jih lastnik celo sam prezira, skrije kam v kot v postrežje ali pa jih prepusti na razpolago otrokom, ki seveda delo kaj kmalu uničijo. Koliko je po naših naseljih takih vrednot, ki so čisto prezrte! Pa jih mora nekdo imeti v evidenci! Vsi ti spomeniki so sestavni del naše vaške kulture, katero je treba temeljito poznati in vrednote tudi hraniti. Nič ne usiljujmo preje kakih kulturnih nadomestkov, dokler ne poznamo dovolj lastnih in dokler niso te dobrine ohranjene in dobro vzdrževane! V ta namen je treba skrbeti tudi za primerna sredstva, katera naj si preskrbi društvo ali samo, ali pa potom zvez pri krajevnih in drugih oblasteh.

O zadevi bomo še pisali.

Ob 50. letnem slavljenju
obstoja tvrdke zahvaljujemo
se vsem cenjenim odjemal-
cem in trgovskim prijateljem
za dosedanje zaupanje in
naklonjenost ter se za na-
dalje toplo priporočamo.

Ob tem slavlju nudimo
ugodni nakup v detaljni
prodaji
od 9. do 23. septembra
razne manufakture, perila,
konfekcije po izredno
znižanih cenah.

SLABA OBUTEV ŠKODI!

Če nosite v deževnem času **slabo obutev**, je gotovo to kvarno za Vaše zdravje. Vsako obuvalo mora biti tako, da noga more dihati in da človeka še tako naporna pot ne utruji. Čevlji lahki in težki, kupljeni v domači trgovini

Franc Strniša-Kranj

so najboljši. Kdor enkrat kupi pri nas, ostane naš stalni prijatelj. Vsa popravila se izvršijo solidno in hitro.

MALI OGLASI

Za vsako besedo v malih oglasih se plača 0-50 D. Najmanjši znesek je 6 Din

Otomane, divane, modroce in vsa v to stroko spadajoča dela vam nudi najceneje ter se priporoča Viktor Toneje tapetnik, v hiši g. F. Azmana.

Važno! Modroce! Otomane, spalne divane itd. izvršuje solidno in po nizki ceni Bernard Maks, tapetnik, poleg Stare pošte, Kranj.

Priporočam svojo zalogo vseh vrst dežnikov. Sprejemajo se popravila in preobleke. Izvršujem jih točno in solidno

Jenko Alojzij
dežnikar

KRANJ, (poleg trgov. g. Jazbeca)

Več dijakov (dijakinj) sprejemem na hrano. Naslov v upravi lista.

Starinsko pohištvo različnih slogov v dobrem stanju Vam nudi po nizki ceni mizarstvo Pollak, Kranj.

Iščem hišnika(-co) naslov v upravi.

Vajenca sprejemem takoj. Ostalo po dogovoru. Jernej Legat, kolar, Naklo.

Sobico, prazno, suho (podstrešno) iščem. Ponudbe na Slabe Ludvik, krojač, Kranj.

Usnjarska in čevljarska
zadruga

Runo'

r. z. z. o. z. v Tržiču
priporoča sledeče lastne in zato
najcenejše izdelke:

ovčine v raznih barvah,
kozine za pletene sandale
usnje za površnike,
boks, ševro, juhtovino,
galanterijsko usnje itd.
Obiščite nas!

Prodajam trgovski inventar (visoka stelaža, pult, posoda za petrolej), vse zelo dobro ohranjeno, ter mali pisalni stroj. Naslov v upravi.

Trgovski lokal v Kranju, na prometnem kraju oddam, takoj, za vsako obrt. Naslov v upravi „Gorenjca“.

Cviček

pravi dolenski, dobite pri Centralni vinarni v Ljubljani, Frankopanska ulica 11.

Soba opremljena ali prazna se odda s 15. sept. dvema osebama. Isto tam se odda takoj velik suh lokal, primeren za vsakovrstno obrt. Te-rezija Lukež, Mestni trg 17, Kranj.

Ženini in neveste

vse potrebno dobite v I. zlatarski delavnici na Gorenjskem

B. Rangus, Kranj

Istotam lepa izbira ur, zlatnine, srebrnine, očal, toplomerov, „Bleikristall“ jedilni pribor v srebru in Chromu itd. — V Vašem interesu je, da si pred nakupom ogledate res veliko izbiro po solidni ceni. Popravila se strokovno in točno izvršujejo. — Kupujem staro zlato in srebro.

Če grmi al' če se bliska
Moj fantič vendarle vriska,
pa zakaj bi ne, saj se zanaša na
Hubertus plašč, kateri ga bo va-
roval mokrote in prehlada.

Kupil ga je pri

Albin-u Jazbec-u
v Kranju

v največji trgovini z izgotovljenimi oblekami na Gorenjskem, o kateri je znano, da se najcenejše kupi.

KLOBUKI v veliki izbiri-cene brez konkurence. Raznovrstno blago za obleke na izbero, srajce, zimsko perilo itd.

Se priporoča

A. Jazbec - Kranj

HRANILNICA in POSOJILNICA v KRANJU

(Ljudski dom) r. z. z n. z.

Sprejema hranilne vloge in tudi vloge na tekoči račun. — Hranilne vloge se lahko vplačujejo tudi potom poštno hranilnice in so vlagateljem tozadevne položnice na razpolago.

**Nove hranilne vloge se obre-
stujejo po dogovoru in se
izplačujejo vsak čas
brez napovedi.**

Hranilne vloge se obrestujejo najugodneje.